

Redactioneel: Weten is nog geen doen

Rob Eenink
SWOV¹

Hoe krijg je effectieve maatregelen uitgevoerd?

Weten is nog geen doen, aldus de titel van het WRR-rapport uit 2017 (WRR, 2017). De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid constateerde dat veel zelfredzaamheid werd gevraagd van de burger, die daar (lang) niet altijd toe in staat is. Dat geldt mogelijk ook voor de weggebruiker die eigen verantwoordelijkheid moet nemen om het verkeer veiliger te maken. Dat lukt moeizaam, of beter gezegd, dat lukt onvoldoende. Dinsdag 18 april 2023 was het aantal verkeersdoden in 2022 voropagina nieuws, met 737 slachtoffers (CBS, 2023): een stijging van 27% ten opzichte van 2021. Een dergelijke grote stijging was sinds 1953 niet meer voorgekomen. Als het gaat om de ontwikkeling van de verkeersveiligheid loopt Nederland in Europa inmiddels achter, pijnlijk omdat ook de rest niet of nauwelijks vooruitgang boekt.

Hoewel minder drastisch dan nu, is er vaker tegenwind geweest, namelijk in de jaren 90. Samen met anderen heeft SWOV toen een visie opgesteld 'Naar een Duurzaam Veilig wegverkeer' dat werd omarmd door alle wegbeheerders en vanaf 1997 formeel beleid is geworden. De kern van de visie was de realisatie dat alle mensen fouten maken, kwetsbaar zijn en makkelijk verleid of afgeleid worden. Het verkeerssysteem moet dat als uitgangspunt nemen. Het systeem moet zorgen dat mensen zo min mogelijk afgeleid of verleid worden, zo simpel zijn dat nauwelijks fouten worden gemaakt en als die toch worden gemaakt, de kwetsbare mens beschermen. Natuurlijk moet je, bijvoorbeeld, als automobilist de belangrijkste regels kennen, een rijbewijs hebben en niet dronken rijden, maar de visie staat redelijk haaks op 'eigen verantwoordelijkheid'. Systeemverantwoordelijke was (en is) de overheid. Duurzaam Veilig (DV) bleek succesvol. Een evaluatie over 10 jaar *Duurzaam Veilig* liet zien dat het effect 30% minder slachtoffers was. De maatschappelijke baten overtreffen de kosten, met een factor vier (Weijermars & Schagen, 2009). Internationaal liep Nederland met Zweden voorop, inmiddels is deze zogenoemde 'safe systems approach' de wereldwijde standaard.

Bewezen effectief

Een visie alleen bespaart natuurlijk geen slachtoffers, dat doen (bewezen) effectieve maatregelen. Die zijn er voor verkeersveiligheid in twee soorten: dure maatregelen en maatregelen met weinig draagvlak. Voor zover het ooit bestaan heeft, is het laaghangend fruit wel geplukt. Toch zijn er landen waar het lukt impopulaire maatregelen in te voeren. Het FERSI²-congres "Implementing

---

¹ Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid, E: rob.eenink@swov.nl

² Forum of European Road Safety research Institutes; <https://fersi.org/fersi-conference/>

evidence-based road safety measures. Removing barriers and enhancing public support" in Den Haag van begin oktober 2022, besteedde uitgebreid aandacht aan de mogelijkheden en onmogelijkheden om bewezen effectieve, maar soms impopulaire maatregelen geïmplementeerd te krijgen. Zo'n 90 deelnemers uit 20 landen kregen 35 presentaties, 3 keynotes toespraken, een forumdiscussie en een heerlijk Indonesisch dinerbuffet voorgeschoteld. Daar waren enkele mooie voorbeelden van geslaagde interventies bij, maar toch ook veel veelbelovende initiatieven die zich nog moeten bewijzen. Dat geeft impliciet al aan waarom het in heel Europa niet goed gaat, we voeren simpelweg te weinig ideeën uit.

Artikelen in het themanummer

In deze special vindt u vier Nederlandse bijdragen aan het FERSI-congres. VeiligheidNL introduceert in Nederland een Noors educatieprogramma dat zich daar al heeft bewezen (Olij *et al.*, 2023). ANWB stelt verzekeringsdata ter beschikking waarmee wegbeheerders kunnen zien waar vaak riskante situaties ontstaan (Mimpen & Jagt, 2023). CROW en RHDHV laten zien hoe programma's van verkeerseducatie vooraf worden beoordeeld op effectieve elementen en dat de programma's in de loop der jaren steeds beter worden beoordeeld (Vissers *et al.*, 2023). SWOV heeft onderzocht welke kennis en bronnen gemeenteambtenaren gebruiken en stelt vast dat zij de effecten van maatregelen -mede door die bronnen- vaak verkeerd inschatten (van der Kint *et al.*, 2023). Hopelijk heb ik genoeg verklapt om u nieuwsgierig te maken.

Laat ik optimistisch eindigen. Het Nederlandse verkeersveiligheidsbeleid loopt weer voorop met een op wetenschappelijke kennis gebaseerd Strategisch Plan Verkeersveiligheid, safety performance indicators, een serieus budget (500 miljoen voor 10 jaar), een risico gestuurde aanpak, een Kennisnetwerk SPV dat wegbeheerders ondersteunt etc. Dat vraagt een beetje geduld maar gaat zeker werken als we de ingeslagen weg blijven volgen.

Referenties

- CBS (2023). Meer verkeersdoden in 2022, vooral fietsende 75 plusser vaker slachtoffer. Nieuwsbericht CBS. Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/16/meer-verkeersdoden-in-2022-vooral-fietsende-75-plussers-vaker-slachtoffer>
- Mimpen, M. & Jagt, T. (2023). Delen unieke ANWB rijgedragsdata met wegbeheerders draagt bij aan risico-gestuurde aanpak verkeersveiligheid. *Tijdschrift Vervoerswetenschap*, 59(2), 11-22
- Olij, B., Klein-Wolt, K. & Molendijk, A. (2023). Stand up for your ride: Haalbaarheid van de implementatie van een Noors verkeerseducatieprogramma in Nederland. *Tijdschrift Vervoerswetenschap*, 59(2), 4-10
- Van der Kint, S., Uijtdewilligen, T. & Bax, C. (2023). Welke kennis gebruiken gemeenteambtenaren om de effectiviteit van verkeersveiligheidsmaatregelen in te schatten? *Tijdschrift Vervoerswetenschap*, 59(2), 43-57
- Vissers, J., Slinger, W., Hukker, N. & Kluitman, A. (2023). De checklist verkeerseducatie: Tien jaar kwaliteit meten van verkeerseducatieve interventies. *Tijdschrift Vervoerswetenschap*, 59(2), 23-42
- Weijermars, W. & Schagen, I. (red.) (2009). Tien jaar Duurzaam Veilig. Verkeersveiligheidsbalans 1998-2007. Den Haag: Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV)
- WRR (2017). *Weten is nog geen doen*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid